

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 28

Lýsingarprísur fyri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Mánadagin 28. juli 1947

Bladid verður bilagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárið

21 Árg.

Ólavsekudagurin.

..... Ólavur kongur eigur í hini nýendur-
bøttu dómkirkjuni í Nidarósi ein minnisvarda.
Ólavsekan í Havn er ein annar minnisvardi,
sum ikki tørvar nakra endurbøting. Hann
endurbætir seg sjálvan hvønn 29. juli.

Jørgen-Frants Jacobsen.

Vit Føroyingar hava ivaleyst
sum tjóð ikki stórvegis at rósa
okkum av. Vit hava ikki stórar
tjóðarognir sum aðrir at sýna
fram. Okkara lutur í norður-
lendskari søgu og mentan mun-
nu menn ikki halda vera miklan.

Og tó, um vit vilja vera litil-
latin og ikki bresta okkum við
stórum orðum, má okkum loyv-
ast framman undan hesi okkara
gomlu tjóðskaparligu hátið at
erpa okkum eitt sindur av hes-
um forna arvi, Ólavsökuni,
sum vit hava varðveitt so mang-
ar öldir.

Ólavsökudagurin er eingin
vanligur ítróttardagur, um hann
so i okkara dögum útivotis kann
tykjast so. Nei, hann er ein
tjóðskaparligur hátiðardagur,
ið leggur til sjóndar tær røtur,
vit hövdu i stórum andaligum
óki, tann arv vit hava tikið úr
felagsnorrónari siðmenning og
samfelagslivi.

Hann er ein dagur, sum hev-
ur mint okkum á teir stuðlar,

eitt væl skipað samfelag var
bygt á: Gudsótta og lógarvirð-
ing. Hvørt ár Ólavsökudag sóu
Føroyingar samankomnir úr
øllum landinum tingmenn at
fara i kirkju og koma aftur úr
kirkju at seta Lögtingið, ið lóg-
liga vernd fólksins kjóða verða.

Og dagurin hevur i öldir eisi-
ni havt sini persónligu minni.
Í Havnargötum hittast á hvørj-
um ári gamlir kenningar, og i
ólavsökudansinum vórðu ástar-
bond knýtt, sum vardi livið alt.

— Henda Ólavsökan i ár fær
sin serliga dám, av ti at fjöld
av frændum úr Noregi ættar at
vitja Havnina. Okkara forfedrar
komu úr Noregi, Ólavsökan er
norskur arvur, og vit biðja norsku
gestirnar vera væl komin
til hesa hátið, sum nú Føroy-
ingar i 900 ár hava hildið til
minnis um hin norska kongin
Ólav hin heilaga, ið fall á
Stiklastöðum undir merkinum:
GUD og NOREGS LAND

Hvussu stendur til við móðurmálinum?

Tú hoyrir og sær at føroysk
lærarafólk taka fram hvussu
vánaligur føroyskur skuli er:
honum tørvar ambød, hann
skuldi tikið eftir undirvisingar-
hættum frá útheiminum. Hetta
er alt rætt. Men lögið er, at
føroysk lærarafólk hava ikki
mestan ansin vandan tann vegin,
um vit einaferð kunna koma til
tað mál, at seta skúlan á heim-
ligan botn: frá ti kenda til tað
ókenda. Tað skuldi verið stavn-
haldið, um vit skulu eita Fø-
royingar og halda fram at kalla
okkum serstakt fólk.

J. Dahl gjørdi nógv fyri at
skapa eina føroyska kirkju; men
hann er farin, og eingin hevur
enn tikið verk hansara upp
aftur. Fullfíggað bibliutýðing
er ikki komin, kirkjusálmabók
heldur ikki, og religiøs ritverk
á móðurmálinum sáknast.

Vit Føroyingar sýna ikki hat
móti aðrari tjóð, ætla heldur

ikki at steingja okkum burtur
frá andaligari ávirkan uttanifrá.

Men hvørjum vitigum manni
er kunnugt, at eingin tjóð,
einki fólk kann liva sitt tjóð-
skaparliga liv, einki mál kann
verða røkt til fullnar, uttan tað
i øllum förum eigur hövuðs-
sessin i sinum egna landi. Vinn-
ur føroyskt mál ikki slíkan
frama, havnar hitt føroyska
fólkið mál sitt og tey eyðkenni,
tað hevur sum serstakt fólk, so
er málinum ikki liv lagað, og
so verður eisini fólkið fyrri ella
seinri at týnast sum tjóð.

Tað er ti umráðandi, at Fø-
royingar meira fáa ansin fyri
sinum tjóðskaparligu dýrgripum
og royna av øllum alvi at varð-
veita teir.

Her stendur ikki á fögrum
orðum og lótum men á trúgv-
um málvisum verki.

Tilboðið frá ríkisstjórnini og frá øllum teim politisku flokkunum á ríkisdegi er eitt vinar- og frælsisbræv um fult sjálvstýri fyri Føroyar innan fyri ríkisfelagsskapin.

Seinasta lögtingsval stóð um
loysing ella ríkisfelagsskap við
Danmark.

Ríkisfelagsskapurin fekk ein
reinan meirluta fyri sær.

Tað er soleiðis eyðsæð, at tær
samráðingar, ið komu at fara
fram fyrst i tinginum og síðani
millum Føroyingar og Danir,
máttu ganga út frá ríkisfelags-
skapi.

Viðvikjandi hvussu stóðan
skuldi verða i ríkisfelagsskapi-
num vóru ikki-loysingarmenn-
inir ójavnir á máli um.

Men allir vóru á einum máli
um, at stóðan ikki kundi verða
hin sama sum undan krígnum,
eisini sambandsmenn, hóast
teirra »princiipiella« stóða hevur
verið at barst fyri at halda uppi
»den nuværende statsretslige
Stilling«.

Aðalstóðan hjá javnaðarmonn-
um hevur verið at fáa skrivað
eitt vina- og frælsisbræv við
Danir.

Hetta frælsisbrævið skuldi
tryggja Føroyingum ein fastan
rætt til, hvørja ferð teimum
tøktust tað gagna Føroyum best,
at yvirtaka eitt ella fleiri ser-
merkt føroyskt mál og taka ta
fullu löggávuligu og umsitingar-
ligu ábyrgdina fyri tey.

Hernæst skuldi tað loysa tann
tjóðskaparliga (nationala) spurn-
ingin. Eitt serligt føroyskt flagg
skuldi góðkennast fyri okkara
skipaflota. Føroyskt mál skuldi
fáa sin fulla og óskerda, natúr-
liga rætt i øllum livsføri her á
landi.

Føroyingar skuldu eisini hava
atstöður at verja og røkja sini
handils- og vinnurættindi i út-
lundunum.

Men alt hetta skuldi henda i
ríkisfelagsskapi við Danir og
uttan skerjan av okkara rætti
til framhaldslesnað og serfrøðis-
liga sjúkrarøkt o.a.m. i Dan-
mørk.

Samráðingarnar i tinginum
gingu út frá, at tann nýggja

skipanin skuldi liggja innan fyri
ríkisfelagsskapin.

Og tann semja, sum i lögting-
nevndini varð fingin um eitt
tingingaruppskot at leggja fyri
Danir gekk avgjørt út frá ríkis-
felagsskapi við sermálum og
felagsmálum.

I felagsuppskotinum varð
ynskt:

Óskert löggávuveld i serligum
føroyskum málum.

Hetta óskerda löggávuveld
stendur okkum i boði at fáa.

Harafturat hava vit fingið ein
fastan rætt til beinanvegin ella
so við og við at yvirtaka at
kalla øll serstök føroysk mál.
Tað upproknaða óki fyri serstök
føroysk mál er ógviliga rúmligt
og vittevnandi.

2. Góðkennan og skrásetan av
einum føroyskum flaggi fyri okk-
ara skip við flaggfærslu á landi:

Hetta stendur okkum i boði
við.

3. Føroyskt mál sum høvuðsmál,
men við skyldu at læra danskt
virðiliga.

Eisini i hesum hava vit vunn-
ið fullar sömdir — so málspurn-
ingstrætan av sonnum er loyst
fullkomiliga uttan at okkara at-
stöður til framhaldslesnað eru
skerðar.

4. Ein serligan føroyskan undir-
rætt við »appelrætti« niðri.

Danir eru gingnir við til hetta.

5. Ein við føroysk viðurskifti
serliga kónan persón i uttanríkis-
ráðið.

Hetta stendur okkum i boði.

6. Rætt til at hava serligar
vinnulívsumboðsmenn i útheim-
inum.

Er i tilboðnum við.

7. Hava okkara ferskfiskavotu
i Bretlandi fyri okkum sjálvar og
sjálvir samráðast við Bretar um
ferskfiskasøluna.

Danir ásanna, at hetta er
týðningarmikið fyri okkum og
eru gingnir við til tess. Men i
øðrum londum skulu okkara
menn vera saman við Dönum